

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

27 Ιανουαρίου 2023

ΤΕΥΧΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

Αρ. Φύλλου 365

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ

Αριθμ. 8581/Δ2

Πρόγραμμα Σπουδών του μαθήματος των Λατινικών των Β' και Γ' τάξεων Γενικού Λυκείου.

**Η ΥΦΥΠΟΥΡΓΟΣ
ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ**

Έχοντας υπόψη:

1. Την περ. α της παρ. 2 του άρθρου 42 του ν. 4186/2013 «Αναδιάρθρωση της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης και λοιπές διατάξεις» (Α' 193).

2. Την υποπερ. ββ της περ. α της παρ. 3 του άρθρου 2 του ν. 3966/2011 «Θεσμικό πλαίσιο των Πρότυπων Πειραματικών Σχολείων, Ίδρυση Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής, Οργάνωση του Ινστιτούτου Τεχνολογίας Υπολογιστών και Εκδόσεων «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ» και λοιπές διατάξεις» (Α' 118).

3. Το άρθρο 90 του κώδικα Νομοθεσίας για την Κυβέρνηση και τα Κυβερνητικά όργανα που κυρώθηκε με το άρθρο πρώτο του π.δ. 63/2005 (Α' 98), το οποίο διατηρήθηκε σε ισχύ με την παρ. 22 του άρθρου 119 του ν. 4622/2019 (Α' 133).

4. Το π.δ. 81/2019 «Σύσταση, συγχώνευση, μετονομασία και κατάργηση Υπουργείων και καθορισμός των αρμοδιοτήτων τους - Μεταφορά υπηρεσιών και αρμοδιοτήτων μεταξύ Υπουργείων» (Α' 119).

5. Το π.δ. 84/2019 «Σύσταση και κατάργηση Γενικών Γραμματειών και Ειδικών Γραμματειών/Ενιαίων Διοικητικών Τομέων Υπουργείων» (Α' 123).

6. Το π.δ. 2/2021 «Διορισμός Υπουργών, Αναπληρωτών Υπουργών και Υφυπουργών» (Α' 2).

7. Την υπό στοιχεία 168/Υ1/08-01-2021 απόφαση του Πρωθυπουργού και της Υπουργού Παιδείας και Θρησκευμάτων με θέμα «Ανάθεση αρμοδιοτήτων στην Υφυπουργό Παιδείας και Θρησκευμάτων, Ζωή Μακρή» (Β' 33).

8. Την υπ' αρ. 65/08-12-2022 πράξη του Δ.Σ. του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής.

9. Το γεγονός ότι από την παρούσα απόφαση δεν προκαλείται δαπάνη, σύμφωνα με την υπό στοιχεία Φ.1/Γ/26/3082/Β1/12-01-2023 εισήγηση του άρθρου 24 του ν. 4270/2014 (Α' 143) της Γενικής Διεύθυνσης Οικονομικών Υπηρεσιών του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων, αποφασίζουμε:

Άρθρο μόνον

Το Πρόγραμμα Σπουδών του μαθήματος των Λατινικών των Β' και Γ' τάξεων Γενικού Λυκείου ορίζεται ως εξής:
Α. ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Στο Γενικό Λύκειο, σε μια βαθμίδα εκπαίδευσης όπου η γενική παιδεία συνδυάζεται με τη βαθμιαία εμπάθυνση σε επιμέρους γνωστικά αντικείμενα, η διδασκαλία του μαθήματος των Λατινικών οφείλει να ανταποκρίνεται στις σύγχρονες προκλήσεις και τα νέα παιδαγωγικά δεδομένα. Το παρόν Πρόγραμμα Σπουδών δεν προάγει την εκμάθηση της λατινικής γλώσσας ως αυτόνομη μαθησιακή διαδικασία αποκλειστικά γλωσσικού προσανατολισμού. Η μελέτη αρχαιογνωστικού υλικού σχετικά με τη λογοτεχνία, την κοινωνία, την ιδεολογία, την τέχνη της Ρώμης αλλά και την επίδραση του ρωμαϊκού πολιτισμού στον ευρωπαϊκό και τον νεοελληνικό πολιτισμό, η ρωμαιογνωσία, ως μέρος της ευρύτερης αρχαιογνωσίας, αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα της διδασκαλίας. Μέσω της γλώσσας οι μαθητές/-ήτριες θα έρθουν σε μια πρώτη αλλά ουσιαστική επαφή με τον κόσμο της Ρώμης, με στόχο να αποκτήσουν ενδιαφέρον για τη διερεύνησή του, να αξιολογήσουν τη σχέση του κόσμου αυτού με τον ελληνικό πολιτισμό (αρχαίο και νέο) και να διαμορφώσουν κριτική στάση απέναντι στο σύγχρονο ευρωπαϊκό γίγνεσθαι.

Πιο συγκεκριμένα, μέσα από την επαφή τους με όψεις του πολιτισμού της Ρώμης οι μαθητές/-ήτριες θα είναι σε θέση να κατανοήσουν και να αξιολογήσουν αναλόγως την καταλυτική επίδραση όχι μόνο της γλώσσας, αλλά εν γένει του πολιτισμού της ρωμαϊκής αρχαιότητας σε ποικίλες πτυχές του ευρωπαϊκού πολιτισμού, όπως η ιατρική, η αρχιτεκτονική, οι φυσικές επιστήμες, η πολιτική, το δίκαιο, οι τέχνες κ.ά. Επιπλέον, θα ασκηθούν στον κριτικό γραμματισμό, την ερμηνεία κειμένων αλλά και ιδεών. Με τον τρόπο αυτό θα συνδεθούν με το ιστορικο-γλωσσικό και πολιτιστικό παρελθόν, χωρίς στρεβλωτικές εξιδανικεύσεις και με άμεση αναφορά στο παρόν. Ακολούθως, θα επανεκτιμήσουν την αναντίρρητα μεγάλη προσφορά του αρχαίου ελληνικού πολιτισμού, καθώς επίσης θα συγκροτήσουν κριτικά και με νηφαλιότητα τη δική τους ταυτότητα στο πλαίσιο της σύγχρονης πολυπολιτισμικής και πολυεθνικής πραγματικότητας. Έτσι, η μελέτη της γλώσσας και η ερμηνεία των λατινικών κειμένων, πέρα από τον προφανή αρχαιογνωστικό και ανθρωπογνωστικό τους στόχο, θα συμβάλουν και στη συγκρότηση και ενίσχυση μιας σύγχρονης ανθρωπιστικής και ευρωπαϊκής ταυτότητας.

Επίσης, μέσα από τη μελέτη της λατινικής γλώσσας και την επιδιωκόμενη εξοικείωση με τον ρωμαϊκό κόσμο, οι μαθητές/-ήτριες θα συνειδητοποιήσουν την αδιάρρηκτη συνάφεια του αρχαίου ελληνικού και του ρωμαϊκού πολιτισμού. Παράλληλα, η γνωριμία με τη Ρώμη θα ενισχύσει την αίσθηση των δεσμών και της συνέχειας του αρχαίου ελληνικού πολιτισμού όχι μόνο με τον ρωμαϊκό αλλά και με τον βυζαντινό πολιτισμό, φωτίζοντας έτσι πολλές όψεις της νεοελληνικής ταυτότητας σε γλωσσικό, πολιτικό, θρησκευτικό και ιδεολογικό επίπεδο.

Το μάθημα των Λατινικών μπορεί να συμβάλει καθοριστικά στην κριτική αγωγή των μαθητών/-τριών στον παγκόσμιο πολιτισμό όχι μόνο μέσα από την ανάπτυξη της κριτικής σκέψης και των γλωσσικών δεξιοτήτων τους, αλλά και μέσα από τη γνωριμία και υιοθέτηση των αρχών και αξιών του ανθρωπιστικού ιδεώδους. Ως το μοναδικό μη ελληνοκεντρικό μάθημα αρχαιογνωσίας με σαφή ευρωπαϊκό προσανατολισμό, το μάθημα των Λατινικών προάγει τη γνώση των μαθητών/-τριών για τον ευρωπαϊκό πολιτισμό, συντελώντας καθοριστικά στην εμπέδωση της ευρωπαϊκής ιδέας. Τα τελευταία χρόνια η σύνθεση της ελληνικής τάξης μεταβάλλεται συνεχώς, εμπλουτιζόμενη με μαθητές και μαθήτριες από διαφορετικά γλωσσικά και πολιτισμικά περιβάλλοντα. Ο διεθνικός χαρακτήρας του μαθήματος διευκολύνει την ενεργό συμμετοχή τους αλλά και υπογραμμίζει γενικότερα τον σεβασμό της πολιτισμικής ετερότητας στο ευρύτερο εκπαιδευτικό πλαίσιο. Στα κοινωνικά, πολιτικά και οικονομικά δεδομένα της σύγχρονης παγκοσμιοποιημένης πραγματικότητας, με τις απεριόριστες δυνατότητες επικοινωνίας, απρόσκοπτης μετακίνησης και ανταλλαγής πολιτισμικών ιδεών, η ανάγκη καλλιέργειας της ευρωπαϊκής ταυτότητας των μαθητών/-τριών και η συνειδητοποίηση από πλευράς τους πως η χώρα μας, ως αναπόσπαστο κομμάτι του ευρωπαϊκού πολιτισμού, συμμετέχει πλήρως και ισότιμα στο σύγχρονο ευρωπαϊκό γίγνεσθαι, αποτελεί μια από τις βασικές προτεραιότητες του σύγχρονου σχολείου. Κατά συνέπεια, η εκμάθηση της λατινικής γλώσσας και η μελέτη της λατινικής λογοτεχνίας και του ρωμαϊκού πολιτισμού θα συμβάλουν στη σφυρηλάτηση ολοκληρωμένης ευρωπαϊκής πολιτισμικής ταυτότητας από τους μαθητές και τις μαθήτριες του Γενικού Λυκείου.

Β. ΣΚΟΠΟΘΕΣΙΑ

Γενικός σκοπός

Γενικός σκοπός της διδασκαλίας του μαθήματος των Λατινικών είναι η εξοικείωση των μαθητών/-τριών με τη λατινική γλώσσα, καθώς και με πτυχές της λατινικής γραμματείας και του ρωμαϊκού κόσμου. Παράλληλα, επιδιώκεται η ανάπτυξη ποικίλων δεξιοτήτων, η καλλιέργεια της ανθρωπιστικής παιδείας και η συνειδητοποίηση ότι η κλασική πολιτισμική κληρονομιά λειτουργεί ως θεμέλιο τόσο για την ελληνική πολιτισμική ταυτότητα όσο και για το οικοδόμημα του ευρωπαϊκού πολιτισμού.

Γενικοί στόχοι

Οι μαθητές/-ήτριες επιδιώκεται:

- Να αναγνωρίζουν βασικά στοιχεία της φωνητικής της λατινικής γλώσσας.
- Να γνωρίζουν βασικά στοιχεία της δομής και της μορφολογίας της λατινικής γλώσσας.
- Να αντιλαμβάνονται τα γραμματικά και συντακτικά φαινόμενα διαμέσου της αναγωγής σε αντίστοιχα φαινό-

μενα άλλης, οικείας σε αυτούς/-ές γλώσσας (νέα ή αρχαία ελληνική), ώστε να αξιοποιείται το γνωστικό υπόβαθρο που διαθέτουν στις γλώσσες αυτές, καθώς και οι πιθανές συγγένειες ή σχέσεις μεταξύ αυτών.

- Να γνωρίζουν ένα βασικό λεξιλόγιο της λατινικής γλώσσας.

- Να κατανοούν, να αποδίδουν στη ΝΕ και να σχολιάζουν λατινικά κείμενα.

- Να αναγνωρίζουν τη σύνδεση του λατινικού λεξιλογίου με εκείνο των σύγχρονων ευρωπαϊκών γλωσσών, ιδιαίτερα εκείνων που διδάσκονται στο σχολείο, πρωτίστως της ΝΕ.

- Να κατανοούν και να ενσωματώνουν λειτουργικά στον λόγο τους λατινικούς όρους, έννοιες και εκφράσεις ή αποφθέγματα που χρησιμοποιούνται συχνά στην προφορική και τη γραπτή ομιλία στις μέρες μας.

- Να καλλιεργούν δεξιότητες γλωσσικού, κριτικού, πολιτισμικού, οπτικοακουστικού, ψηφιακού και κοινωνικού γραμματισμού, και μεταγνωστικές δεξιότητες κατά τη μελέτη της λατινικής γλώσσας, καθώς και κατά την επαφή τους με τη λατινική γραμματεία και τον ρωμαϊκό κόσμο.

- Να προσεγγίζουν βασικά λογοτεχνικά είδη/έργα και εκπροσώπους της λατινικής και να διακρίνουν ενδεχόμενες σχέσεις με τα αντίστοιχα είδη/έργα της αρχαίας ελληνικής λογοτεχνίας μέσα από τη διακειμενική προσέγγιση, με τη μελέτη παράλληλων κειμένων.

- Να επανεκτιμούν την πολιτισμική παρακαταθήκη της λατινικής γλώσσας/γραμματείας στη σύγχρονη ευρωπαϊκή πραγματικότητα.

- Να καλλιεργούν την ικανότητα πρόσληψης των ιδεών και αξιών ενός κειμένου της λατινικής γραμματείας και να επιτυγχάνουν τη λειτουργική σύγκρισή τους με τις αξίες της σύγχρονης εποχής.

- Να προσλαμβάνουν στοιχειώδεις, τουλάχιστον, γνώσεις σχετικά με το ιστορικό, κοινωνικό, χρονολογικό πλαίσιο της ρωμαϊκής λογοτεχνικής παραγωγής.

- Να γνωρίζουν σε στοιχειώδη βαθμό ποικίλες εκφάνσεις της ζωής και του πολιτισμού στη Ρώμη κατά την αρχαιότητα.

- Να αναγνωρίζουν την αξία του ρωμαϊκού πολιτισμού ως αναπόσπαστου μέρους του κλασικού πολιτισμού και ως κοινής βάσης του σύγχρονου ευρωπαϊκού πολιτισμικού οικοδομήματος.

- Να συνειδητοποιούν την επίδραση του ρωμαϊκού πολιτισμού στην πολιτισμική παράδοση της Ευρώπης και της νεότερης Ελλάδας μέσω του Βυζαντίου.

- Να επανεκτιμούν την πολιτισμική παρακαταθήκη του ρωμαϊκού κόσμου, σε συνδυασμό με αυτήν του αρχαιοελληνικού, στη σύγχρονη ευρωπαϊκή πραγματικότητα.

Προσδοκώμενα Αποτελέσματα

Οι μαθητές/-ήτριες να είναι σε θέση:

- Να αναγνωρίζουν τη θέση της λατινικής γλώσσας στην οικογένεια των ινδοευρωπαϊκών γλωσσών.
- Να κατανοούν τη θέση της λατινικής γλώσσας κατά τη σύγχρονη εποχή.
- Να αποδίδουν λατινικά κείμενα στη νέα ελληνική με τη βοήθεια λεξιλογίου.
- Να κατανοούν το περιεχόμενο ενός λατινικού κειμένου και να το επαναδιατυπώνουν στη νέα ελληνική.
- Να διαβάζουν λατινικά κείμενα σύμφωνα με τη φωνητική της λατινικής γλώσσας.

- Να αναγνωρίζουν μορφολογικά λέξεις της λατινικής γλώσσας σε μια περίοδο/ένα κείμενο.

- Να συγκρίνουν μορφολογικά χαρακτηριστικά της λατινικής και της αρχαίας ελληνικής.

- Να μετασχηματίζουν μορφολογικά λατινικούς κλιτούς τύπους (ονοματικούς ή ρηματικούς) αυτόνομα ή μέσα σε συγκεκριμένο κειμενικό πλαίσιο.

- Να αναγνωρίζουν τη συντακτική λειτουργία λέξεων και προτάσεων ενός λατινικού κειμένου.

- Να μετασχηματίζουν συντακτικές δομές μέσα σε συγκεκριμένο κειμενικό πλαίσιο.

- Να συγκρίνουν δομές της λατινικής γλώσσας με αντίστοιχες άλλων γλωσσών (αρχαίας και νέας ελληνικής, σε ορισμένες περιπτώσεις και σύγχρονων ευρωπαϊκών γλωσσών που διδάσκονται στο σχολείο).

- Να παράγουν σύντομες περιόδους λατινικού λόγου με τη βοήθεια λεξιλογίου.

- Να αξιοποιούν ψηφιακά εργαλεία για τη διερεύνηση γλωσσικών φαινομένων.

- Να συνδέουν ετυμολογικά, χωρίς να υπεισέρχονται σε λεπτομέρειες, το λεξιλόγιο της λατινικής με εκείνο της νέας ελληνικής και άλλων σύγχρονων ευρωπαϊκών γλωσσών, ιδιαίτερα εκείνων που διδάσκονται στο σχολείο.

- Να αντιλαμβάνονται τη σημασία λατινικών φράσεων ή όρων που επιβιώνουν στη σύγχρονη επικοινωνία και να τις χρησιμοποιούν σε κατάλληλο κειμενικό περιβάλλον.

- Να αναγνωρίζουν βασικά στοιχεία της ρωμαϊκής γραμματείας (εποχές, είδη, επιδράσεις).

- Να σχολιάζουν σε στοιχειώδη βαθμό σημεία του περιεχομένου επιλεγμένων κειμένων της λατινικής λογοτεχνίας.

- Να αναφέρουν βασικά χαρακτηριστικά λογοτεχνικών ειδών της ρωμαϊκής γραμματείας και πολύ γνωστούς εκπροσώπους της, χωρίς να υπεισέρχονται σε λεπτομέρειες.

- Να αναγνωρίζουν και να ερμηνεύουν πτυχές του ρωμαϊκού κόσμου (π.χ. πολιτική και κοινωνική ζωή, δημόσιο και ιδιωτικό βίο, πολιτισμό, αξίες κ.λπ.).

- Να συσχετίζουν στοιχεία του ρωμαϊκού με τον αρχαιοελληνικό και τον σύγχρονο κόσμο και να τα αξιολογούν.

- Να εντάσσουν πολύ γνωστά και σημαντικά για την παγκόσμια ιστορία γεγονότα και πρόσωπα σε βασικές περιόδους της ρωμαϊκής ιστορίας.

- Να παραλληλίζουν παραμέτρους της ρωμαϊκής ιστορίας με αντίστοιχες της μεσαιωνικής, νεότερης ή σύγχρονης ιστορίας.

- Να αξιολογούν κριτικά βασικές πτυχές της ρωμαϊκής ιστορίας και κοινωνίας.

- Να αναγνωρίζουν την επιβίωση στοιχείων του ρωμαϊκού πολιτισμού στον μεταγενέστερο ευρωπαϊκό πολιτισμό.

- Να αξιοποιούν ψηφιακά εργαλεία για τη διερεύνηση και την παρουσίαση πτυχών του ρωμαϊκού κόσμου.

Γ. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ - ΘΕΜΑΤΙΚΑ ΠΕΔΙΑ

Το περιεχόμενο του μαθήματος των Λατινικών (τόσο στη Β' όσο και στη Γ' Λυκείου) διαρθρώνεται σε δύο κύρια Θεματικά Πεδία:

α) Το Θεματικό Πεδίο 1: Λατινική γλώσσα, το οποίο επικεντρώνεται στη γλωσσική διδασκαλία, και

β) Το Θεματικό Πεδίο 2: Ρωμαϊκός κόσμος, το οποίο αφορά τη γνωριμία/εξοικείωση των μαθητών/-τριών με στοιχεία του ρωμαϊκού πολιτισμού και πτυχών της κοινωνίας και της καθημερινής ζωής στην αρχαία Ρώμη.

Το Θεματικό Πεδίο 1 (Λατινική γλώσσα) περιέχει τη συνολική αλλά και αναλυτική ταυτόχρονα παρουσίαση των βασικών χαρακτηριστικών της λατινικής γλώσσας, όπως προφορά (φωνητική), λεξιλόγιο και γραμματικο-συντακτικές δομές (μορφολογία και σύνταξη). Ταυτόχρονα εξετάζονται στοιχεία ετυμολογίας, ιδιαίτερα αυτά που φωτίζουν εμφανείς συνδέσεις της λατινικής με την αρχαία ελληνική αλλά και άλλες σύγχρονες ευρωπαϊκές γλώσσες. Έτσι, οι Θεματικές Ενότητες του συγκεκριμένου πεδίου διαμορφώνονται ως εξής:

α) Γλωσσική επεξεργασία, κατανόηση και απόδοση λατινικού κειμένου στη νέα ελληνική

β) Βασικά στοιχεία φωνητικής

γ) Βασικά στοιχεία μορφολογίας

δ) Βασικά στοιχεία σύνταξης

ε) Βασικό λεξιλόγιο, ετυμολογία και στερεότυπες λατινικές φράσεις.

Το Θεματικό Πεδίο 2 (Ρωμαϊκός κόσμος) αφορά τη γνωριμία/εξοικείωση των μαθητών/-τριών με ποικίλες εκφάνσεις και όψεις του ρωμαϊκού πολιτισμού και της ρωμαϊκής κοινωνίας και ιστορίας στη διαχρονία, με όσο το δυνατόν πιο πλήρη, επιστημονικά έγκυρο και παιδαγωγικά εύληπτο τρόπο. Οι προτεινόμενες περιοχές αρχαιολογικού ενδιαφέροντος προσφέρουν δυνατότητα για πολλαπλές συνδέσεις όχι μόνο με την ελληνική αρχαιότητα αλλά και με το παρόν, και με τη σύγχρονη (πολιτική, κοινωνική, οικονομική, πολιτιστική) πραγματικότητα. Οι Θεματικές Ενότητες οργανώνονται ως εξής:

α) Γλώσσα και γραμματεία των Ρωμαίων

β) Θέματα ρωμαϊκού πολιτισμού

γ) Ρωμαϊκή κοινωνία

δ) Θέματα ρωμαϊκής ιστορίας

ε) Ελλάδα, Ρώμη, Ευρώπη: Από το παρελθόν στο παρόν.

Τα δύο παραπάνω Θεματικά Πεδία (Λατινική γλώσσα και Ρωμαϊκός κόσμος) λειτουργούν συμπληρωματικά μεταξύ τους και αναμένεται να θεραπεύονται από τα διδασκόμενα σε κάθε διδακτική ενότητα κείμενα, τα οποία, πέρα από τη γλωσσική επεξεργασία, προτείνεται να υποστηρίζουν την εξοικείωση με επιλεγμένη αρχαιολογική θεματική. Γίνεται αντιληπτό ότι η μελέτη της γλώσσας συνδυάζεται στο μέτρο του δυνατού με την εξέταση των ιστορικοκοινωνικών και πολιτισμικών συμφραζόμενων, εντός των οποίων η λατινική γεννήθηκε και αναπτύχθηκε, καθώς συνεξετάζονται γλώσσα, στοιχεία πολιτισμού και πτυχές των απηχίσεών τους στην αρχαιότητα και στην πολιτισμική παράδοση της Ελλάδας και της Ευρώπης.

Δ. ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΠΛΑΙΣΙΩΣΗ - ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΜΑΘΗΣΗΣ

α) Ανάγκες, δυνατότητες και ενδιαφέροντα των μαθητών/-τριών, ηλικιακά χαρακτηριστικά συναρτήσει του κοινωνικού περιβάλλοντος

Σε ένα διαρκώς μεταβαλλόμενο διεθνώς κοινωνικο-πολιτισμικό περιβάλλον διαφοροποιούνται οι ανάγκες των μαθητών/-τριών ως προς τη γενικότερη συγκρότησή

τους, την ανάπτυξη διευρυμένων δεξιοτήτων και την πρόσκτηση γνώσεων. Οι μαθητές/-ήτριες Λυκείου, καθώς βρίσκονται στο υψηλότερο επίπεδο ανάπτυξης της αφαιρετικής σκέψης και του υποθετικού συλλογισμού, διαθέτουν υψηλές μαθησιακές δυνατότητες. Μάλιστα, με δεδομένο ότι το ευρύτερο κοινωνικοπολιτισμικό και ψηφιακό περιβάλλον τους παρέχει πολλαπλές παραστάσεις, πηγές γνώσεων και ερεθίσματα για διερεύνηση και προσωπική εξέλιξη, είναι αναγκαίο η επικαιροποιημένη παιδαγωγικοδιδασκαλία του μαθήματος των Λατινικών να ανταποκρίνεται στην ευρύτερη ανθρωπιστική καλλιέργεια, διαπολιτισμική επάρκεια, διεύρυνση οριζώντων, καλλιέργεια διερευνητικής, αφαιρετικής, στοχαστικής, κριτικής και συνθετικής σκέψης, αξιοποίηση των πολυγραμματισμών, εξάσκηση της δημιουργικότητας και εμπέδωση της ενεργού πολιτειότητας.

β) Διδακτική μεθοδολογία

Η διδακτική προσέγγιση των λατινικών κειμένων είναι ανάγκη να πλαισιώνει το κυρίως αντικείμενο του μαθήματος, που είναι γλωσσικό, με την κατανόηση του περιεχομένου του διδασκόμενου κειμένου, αναδεικνύοντας - κατά το δυνατόν- ιστορικά, πολιτικά και πολιτισμικά στοιχεία που ενυπάρχουν σε αυτό.

Στο πλαίσιο διδασκαλίας του μαθήματος των Λατινικών είναι επωφελές να υιοθετηθούν οι ακόλουθες βασικές παράμετροι διδασκαλίας και μάθησης:

Πρώτη ανάγνωση του κειμένου από τον/την εκπαιδευτικό:

Είναι πολύ σημαντικό να δίνεται έμφαση στην πρώτη ανάγνωση του κειμένου, ώστε να είναι εκφραστική και μέσω αυτής να παρουσιάζεται στους/στις μαθητές/-ήτριες ο σωστός τονισμός και η σωστή προφορά των λέξεων. Άλλωστε, μια εκφραστική πρώτη ανάγνωση εξασφαλίζει την ορθή προσέγγιση της φωνητικής της λατινικής γλώσσας, ενώ παράλληλα προωθείται ακόμη και από το αρχικό αυτό στάδιο η διαδικασία κατανόησης του κειμένου. Μετά την πρώτη ανάγνωση από τον/την εκπαιδευτικό προτείνεται η υιοθέτηση της «κατά σύνταξη» ανάγνωσης του κειμένου, σύμφωνα με το πρότυπο της αντίστοιχης διδακτικής προσέγγισης που συστήνεται για τη διδασκαλία των αρχαίων ελληνικών από το πρωτότυπο. Η «κατά σύνταξη» ανάγνωση διευκολύνει την κατανόηση του κειμένου και προτείνεται να είναι διακοπτόμενη, ώστε να συζητούνται επιμέρους λεπτομέρειες και να διευκολύνεται η ερμηνεία του κειμένου στις ποικίλες πτυχές της.

Πλουραλισμός μεθόδων διδασκαλίας:

Για την επίτευξη των διδακτικών στόχων προτείνεται η αξιοποίηση ποικιλίας μεθόδων διδασκαλίας, ανάλογα με τις ανάγκες και τις δυνατότητες της σχολικής τάξης. Είναι πολύ σημαντικό να επιχειρείται αφόρμηση από ήδη υπάρχουσες γνώσεις με βάση τις αρχές του εποικοδομισμού. Η κατανόηση της δομής της λατινικής γλώσσας, η μελέτη του λεξιλογίου και η διδασκαλία των φαινομένων της γραμματικής και του συντακτικού διευκολύνονται από τη συγκριτική προσέγγισή τους με αντίστοιχα φαινόμενα της αρχαίας και της νέας ελληνικής γλώσσας, ακόμη και ξένων γλωσσών που γνωρίζουν ή διδάσκονται οι μαθητές/-ήτριες, π.χ. τα αγγλικά, εφόσον το επιτρέπουν οι εκπαιδευτικές συνθήκες κάθε τάξης.

Παράλληλα με τις εποικοδομιστικές στρατηγικές και τη μαθητοκεντρική προσέγγιση, ιδιαίτερα κατά τη διδασκαλία νέων εννοιών μπορεί να υιοθετείται η τεχνική της εμπλουτισμένης εισήγησης, που αποβαίνει ιδιαίτερα αποτελεσματική, καθώς περιλαμβάνει και συμμετοχικές δραστηριότητες. Γενικότερα, συνιστάται οι εκπαιδευτικοί να εναλλάσσουν, ως περισσότερο ενεργητικές τεχνικές, τον διάλογο, τον καταγισμό ιδεών, την πρακτική άσκηση για τη σύνδεση της θεωρίας με τη λειτουργική εφαρμογή της, την εργασία σε ομάδες, το παιχνίδι ρόλων, την εναλλακτική χαρτογράφηση και την παιδαγωγική αξιοποίηση των ΤΠΕ. Επίσης, προτείνεται ως μέθοδος διδασκαλίας η κειμενοκεντρική προσέγγιση, ώστε στο μέτρο του δυνατού να δίνεται έμφαση στα στοιχεία εκείνα που επιτρέπουν την κατανόηση της γλωσσικής συνοχής και νοηματικής συνεκτικότητας.

Συνδυαστικά προς την εξέταση του αμιγώς γλωσσικού περιεχομένου του μαθήματος, κρίνεται επωφελές κατά τη διδασκαλία να υιοθετούνται οι αρχές της επικαιρότητας και βιωματικότητας. Πιο συγκεκριμένα, η ευρύτερη εποικοδομιστική διδακτική προσέγγιση μπορεί να ανιχνεύσει όχι μόνο τη συνάφεια των λατινικών γλωσσικών φαινομένων με αυτά άλλων οικείων στους/στις μαθητές/-ήτριες γλωσσών, αλλά επιπλέον τη σχέση των ιδεών, εκτιμήσεων, ενεργειών, συναισθημάτων και σκέψεων των προσώπων που περιλαμβάνονται στα εξεταζόμενα κείμενα με όσα ήδη γνωρίζουν ή βιώνουν οι μαθητές/-ήτριες.

Ειδικότερα σε ό,τι αφορά τη διδασκαλία των γλωσσικών φαινομένων, είναι ανάγκη να τονιστεί ότι σε καμία περίπτωση δεν προτείνεται να προσλάβει αυτή έναν κανονιστικού και ρυθμιστικού χαρακτήρα τύπο (παράθεση πινάκων και κανόνων). Η μελέτη των κειμένων μπορεί να ξεκινά από την επεξεργασία μικρών περιόδων και στη συνέχεια να προχωρά στην απόδοση του λατινικού κειμένου στη ΝΕ, αξιοποιώντας, όπου είναι δυνατόν, την προϋπάρχουσα γνώση των μαθητών/-τριών. Σε μεταγενέστερα στάδια διδασκαλίας του μαθήματος, καθώς η γνώση της λατινικής θα ενισχύεται, θα καθίσταται εφικτή και πιο επωφελής η επεξεργασία μεγαλύτερου τμήματος κειμένου στο πλαίσιο της κειμενοκεντρικής προσέγγισης. Προτείνεται, επίσης, η συγκριτική παρουσίαση εναλλακτικών νεοελληνικών αποδόσεων του ίδιου κειμένου από τους/τις εκπαιδευτικούς/μαθητές/-ήτριες, ώστε να αναδεικνύονται και να κατανοούνται σε βάθος οι διαφορετικές υφολογικές διαστάσεις, καθώς και η ποικιλία των διαφορετικών γλωσσικών, αισθητικών, ερμηνευτικών προτεραιοτήτων που δύναται να υπηρετήσει μια μεταφραστική προσέγγιση.

Παράλληλα, πέρα από την προσπέλαση της δομής και λειτουργίας της λατινικής γλώσσας, οι μαθητές/-ήτριες θα αποκτήσουν και βασικές γνώσεις περί του λογοτεχνικού είδους, καθώς και του ιστορικού, πολιτισμικού και ιδεολογικού πλαισίου των κειμένων. Προς αυτή την κατεύθυνση θα βοηθήσει ευρεία -κατά το δυνατόν- διακειμενική πλαισίωση, μέσω της χρήσης παράλληλων κειμένων είτε από τη σύγχρονη είτε από την κλασική (αρχαία ελληνική και λατινική) λογοτεχνία σε μετάφραση. Έτσι, οι μαθητές/-ήτριες θα έχουν τη δυνατότητα να

προχωρήσουν σε συγκρίσεις με ματιά κριτική, σύγχρονη και δημιουργική.

Τέλος, βασικό χαρακτηριστικό του ΠΣ των Λατινικών είναι η αξιοποίηση της διεπιστημονικής και διαθεματικής προσέγγισης, η οποία, πέρα από τη διασύνδεση και με άλλα γνωστικά αντικείμενα (π.χ. Ιστορία, Κοινωνιολογία, Αρχαία και Νεοελληνική Λογοτεχνία), θα επιτρέψει την αναγωγή στη σύγχρονη καθημερινότητα και τη συγκρότηση μιας ολιστικής αντίληψης της γνώσης. Σε αυτό το πλαίσιο, η χρήση τεχνολογιών της πληροφορίας και των επικοινωνιών (ΤΠΕ) χρειάζεται να είναι εκτεταμένη.

Σύνδεση θεωρίας και πράξης:

Με τη νεότερη προσέγγιση της διδακτικής μεθοδολογίας των γλωσσικών μαθημάτων τίθενται οι βάσεις για αέναη διαδικασία διά βίου μάθησης και αυτοβελτίωσης. Οι δεξιότητες της κριτικής διερεύνησης και στοχαστικής εμβάθυνσης είναι γνωρίσματα προστιθέμενης πνευματικής αξίας και η πρόσκτησή τους μπορεί να δρομολογηθεί στο πλαίσιο ενός μαθητοκεντρικού, διερευνητικού και συνεργατικού μοντέλου διδασκαλίας, ώστε να προάγεται η αυτόνομη κριτική σκέψη και να ενθαρρύνονται η αυτενέργεια, η πρωτοβουλία και ο διάλογος. Με την υιοθέτηση ενός τέτοιου μοντέλου διδασκαλίας, η γνώση δε θα αντιμετωπίζεται στατικά, ως χορηγούμενη σοφία, αλλά θα προκύπτει ως αποτέλεσμα συνεξέτασης, συνεξερεύνησης, συναξιολόγησης και συμπαραγωγής, ώστε να είναι απόρροια συνεργασίας του/της μαθητή/μαθήτριας με τον/την εκπαιδευτικό αλλά και των μαθητών/-τριών μεταξύ τους. Μέσα από την κειμενοκεντρική μάθηση και τη μαθητοκεντρική διδασκαλία οι μαθητές/-ήτριες θα εκπαιδευθούν «πώς να μαθαίνουν», συνδυάζοντας την αυτενέργεια με τη συνεργατική δράση μέσω ομαδικών εργασιών, και έτσι θα οδηγούνται στην εμβάθυνση και τη διεύρυνση θεμάτων, καθώς και στην καλλιέργεια επικοινωνιακών και κοινωνικών δεξιοτήτων. Σε αυτό το πλαίσιο και με βάση τις αρχές του κριτικού γραμματισμού η αποστήθιση δεν έχει θέση στην εκπαιδευτική διαδικασία. Η μελέτη και ερμηνεία των κειμένων, πέρα από τη σπουδή της ανθρωπίνης σκέψης και συμπεριφοράς, θα πρέπει να είναι προσανατολισμένη ευρύτερα σε ενεργητικές και συμμετοχικές μεθόδους προσέγγισης της γνώσης.

Ε. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

Η αξιολόγηση δε στοχεύει μόνο στην ανίχνευση των πιθανών ελλείψεων των μαθητών/-τριών, αλλά κυρίως αποσκοπεί να λειτουργεί ως ευκαιρία, ώστε να προσδιορίζεται το αρχικό επίπεδο των μαθητών/-τριών και η πρόοδός τους, και να προσαρμόζονται ανάλογα το περιεχόμενο και η μέθοδος της διδασκαλίας. Κεντρική σημασία προσλαμβάνει, με άλλα λόγια, η έννοια της διαγνωστικής και της διαμορφωτικής αξιολόγησης, ενώ, φυσικά, η τελική αξιολόγηση παραμένει απαραίτητη για τη διαμόρφωση συνολικής εκτίμησης για τον βαθμό εμπέδωσης της γνώσης από τους/τις μαθητές/-ήτριες.

Διαγνωστική αξιολόγηση

Η διαγνωστική αξιολόγηση πραγματοποιείται με την έναρξη του διδακτικού έτους και παρέχει εικόνα για το επίπεδο των πρότερων γνώσεων των μαθητών/-τριών στο αντικείμενο και τις δυνατότητες της

σχολικής τάξης, ώστε ο διδάσκων/η διδάσκουσα να προγραμματίσει τη διδασκαλία του/της και να καλύψει ενδεχόμενα κενά, που, αν παραμείνουν, είναι πιθανόν να δυσχεράνουν την πρόσληψη νέας γνώσης. Προφανώς, η σημασία της διαγνωστικής αξιολόγησης είναι μεγάλη στην έναρξη της Γ' Λυκείου, αφού οι μαθητές/-ήτριες θα έχουν ήδη διδαχθεί το αντικείμενο για ένα σχολικό έτος. Στην έναρξη της Β' Λυκείου, επειδή οι μαθητές/-ήτριες δεν έχουν διδαχθεί Λατινικά, η διαγνωστική αξιολόγηση έχει ενδεικτικά συμβουλευτικό χαρακτήρα και αφορά κυρίως τον βαθμό εξοικείωσης των μαθητών/-τριών με στοιχεία της δομής της αρχαίας ελληνικής που η γνώση τους θα διευκόλυνε την προσέγγιση της λατινικής. Επίσης, στην έναρξη της Β' Λυκείου η διαγνωστική αξιολόγηση μπορεί να αφορά διαπιστώσεις για τον βαθμό εξοικείωσης των μαθητών/-τριών με πτυχές του αρχαίου κόσμου, που θα διευκολύνει την επιχειρούμενη στη Β' Λυκείου προσέγγιση του ρωμαϊκού κόσμου.

Διαμορφωτική αξιολόγηση

Στο πλαίσιο της διαμορφωτικής αξιολόγησης ο/η εκπαιδευτικός λαμβάνει υπόψη του τα πορίσματα της αξιολογικής διαδικασίας και αφιερώνει ανά τακτά χρονικά διαστήματα ένα επαναληπτικό μάθημα για εμπέδωση της διδαγμένης ύλης, παρουσιάζοντας επιπλέον παραδείγματα και επιλύοντας απορίες, καθοδηγούμενος/-η από τα λάθη και τις αδυναμίες των μαθητών/-τριών που ενδεχομένως διαπιστώνει. Η αξιολόγηση πραγματοποιείται προφορικά στην ολομέλεια της τάξης ή/και γραπτά στο πλαίσιο ατομικών ή/και ομαδικών εργασιών και δραστηριοτήτων. Οι ερωτήσεις/παρατηρήσεις δύναται να είναι ανοικτού ή κλειστού τύπου και παρουσιάζουν διαβαθμισμένη δυσκολία. Επίσης, ο/η εκπαιδευτικός προχωρά σε ανατροφοδότηση προς τους/τις μαθητές/-ήτριες με τη μορφή γραπτών ή προφορικών σχολίων για τις εργασίες και αξιοποιεί τις ενδεχόμενες αστοχίες των μαθητών/-τριών για την ενίσχυση της μαθησιακής διαδικασίας και τον αναπροσανατολισμό της διδασκαλίας. Με αυτόν τον τρόπο τα τυχόν λάθη των μαθητών/-τριών προσφέρουν τη δυνατότητα για δημιουργική και γόνιμη συζήτηση. Λυσιτελής θεωρείται και η ανά τακτά διαστήματα αυτοαξιολόγηση των μαθητών/-τριών, κατά την οποία αξιολογούν οι ίδιοι/-ες την επίδοσή τους με την ολοκλήρωση διδακτικών ενοτήτων.

Τελική αξιολόγηση

Η τελική αξιολόγηση αφορά τη διαμόρφωση συνολικής εκτίμησης για τον βαθμό επίτευξης των προσδοκώμενων μαθησιακών αποτελεσμάτων.

Η αξιολόγηση προτείνεται να αφορά:

- απόδοση λατινικού κειμένου στη νέα ελληνική
- κατανόηση λατινικού κειμένου
- συσχέτιση λέξεων της λατινικής με λέξεις που χρησιμοποιούνται στη νέα ελληνική
- κατανόηση στερεότυπης λατινικής φράσης που επιβιώνει στη σύγχρονη επικοινωνία
- την εξοικείωση με τη ρωμαϊκή γραμματολογία
- την εξοικείωση με τον ρωμαϊκό κόσμο
- την εξοικείωση με τη μορφολογία της λατινικής
- την εξοικείωση με τη δομή της λατινικής.

ΣΤ. ΑΝΑΛΥΤΙΚΗ ΑΠΕΙΚΟΝΙΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΛΑΤΙΝΙΚΑ – Β' ΛΥΚΕΙΟΥ		
Θεματικά Πεδία	Θεματικές Ενότητες	Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα
		Οι μαθητές/-ήτριες να είναι σε θέση:
Λατινική γλώσσα	Γλωσσική επεξεργασία, κατανόηση και απόδοση λατινικού κειμένου στα νέα ελληνικά	<ul style="list-style-type: none"> • Να αποδίδουν στη νεοελληνική γλώσσα αποσπάσματα ή περιόδους λατινικού λόγου με τη βοήθεια λεξιλογίου.
		<ul style="list-style-type: none"> • Να ελέγχουν την απόδοση μιας λατινικής περιόδου στη νεοελληνική γλώσσα.
		<ul style="list-style-type: none"> • Να αναδιατυπώνουν ελεύθερα σε νεοελληνικό λόγο θέματα/ιδέες ενός λατινικού κειμένου.
	Βασικά στοιχεία φωνητικής	<ul style="list-style-type: none"> • Να προφέρουν, με τρόπο όσο το δυνατόν πιο κοντά στην προφορά της κλασικής περιόδου, τους φθόγγους της λατινικής (φωνήεντα, σύμφωνα, ημίφωνα, διφθόγγους). • Να τονίζουν σωστά τις λέξεις της λατινικής.
	Βασικά στοιχεία μορφολογίας	<ul style="list-style-type: none"> • Να αναγνωρίζουν μορφολογικά (ως προς την πτώση, τον αριθμό, το γένος) ουσιαστικά όλων των κλίσεων. • Να αναγνωρίζουν μορφολογικά (ως προς την πτώση, τον αριθμό, το γένος) επίθετα όλων των κλίσεων στον θετικό βαθμό. • Να αναγνωρίζουν μορφολογικά (ως προς την πτώση, τον αριθμό, το γένος, το είδος) τις αντωνυμίες και τα αντωνυμικά επίθετα. • Να αναγνωρίζουν μορφολογικά (ως προς το πρόσωπο και τον χρόνο) ρηματικούς τύπους της οριστικής όλων των χρόνων της ενεργητικής φωνής. • Να αναγνωρίζουν μορφολογικά (ως προς την πτώση, τον αριθμό, το γένος και τον χρόνο) μετοχές ενεργητικής φωνής. • Να αναγνωρίζουν μορφολογικά (ως προς τον χρόνο) απαρέμφατα της ενεργητικής φωνής. • Να αναγνωρίζουν μορφολογικά τα ερωτηματικά και τα αναφορικά επιρρήματα.
Λατινική γλώσσα		<ul style="list-style-type: none"> • Να μετασχηματίζουν μορφολογικά ονοματικούς τύπους (από έναν/μία/ένα αριθμό/πτώσει/γένος/βαθμό σε άλλον/η/ο) αυτόνομα ή μέσα σε κατάλληλο προτασιακό περιβάλλον. • Να μετασχηματίζουν μορφολογικά ρηματικούς τύπους της ενεργητικής φωνής (ως προς το πρόσωπο/τον χρόνο) αυτόνομα ή μέσα σε κατάλληλο προτασιακό περιβάλλον.
		<ul style="list-style-type: none"> • Να συγκρίνουν σε ορισμένες περιπτώσεις τις καταλήξεις ουσιαστικών ή ρημάτων της

		<p>λατινικής με εκείνες της αρχαίας ελληνικής.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Να συγκρίνουν τις καταλήξεις ουσιαστικών διαφορετικών κλίσεων μεταξύ τους.
	Βασικά στοιχεία σύνταξης	<ul style="list-style-type: none"> • Να αναγνωρίζουν τη συντακτική λειτουργία λέξεων ενός λατινικού κειμένου ή μιας περιόδου. • Να αναγνωρίζουν διαφορετικές λειτουργίες των πτώσεων μέσα σε ένα λατινικό κείμενο. • Να αναγνωρίζουν τα είδη του απαρεμφάτου και τη συντακτική τους λειτουργία. • Να αναγνωρίζουν τον τρόπο εκφοράς της αυτοπάθειας και της αλληλοπάθειας.
		<ul style="list-style-type: none"> • Να εκφέρουν με διαφορετικούς τρόπους την επιρρηματική έννοια του τόπου. • Να χρησιμοποιούν σωστά συντακτικές δομές της λατινικής σε μικρές περιόδους λατινικού λόγου.
		<ul style="list-style-type: none"> • Να συγκρίνουν συντακτικές δομές της λατινικής με αντίστοιχες της αρχαίας ή/και νέας ελληνικής ή άλλων σύγχρονων ευρωπαϊκών γλωσσών.
	Βασικό λεξιλόγιο, ετυμολογία και στερεότυπες λατινικές φράσεις	<ul style="list-style-type: none"> • Να αναγνωρίζουν λέξεις ενός λατινικού κειμένου που συνδέονται ετυμολογικά με συγκεκριμένες νεοελληνικές λέξεις ή/και συγκεκριμένες, πολύ γνωστές λέξεις σύγχρονων ευρωπαϊκών γλωσσών που διδάσκονται στο σχολείο. • Να εντοπίζουν λέξεις ενός λατινικού κειμένου που συνδέονται ετυμολογικά με επιλεγμένες λέξεις της αρχαίας ελληνικής ή προέρχονται από αυτήν. • Να εντοπίζουν νεοελληνικές λέξεις που προέρχονται ετυμολογικά από επιλεγμένες λέξεις ενός λατινικού κειμένου.
		<ul style="list-style-type: none"> • Να χρησιμοποιούν σωστά σε κατάλληλο κειμενικό περιβάλλον λατινικές φράσεις/λέξεις που επιβιώνουν στη σύγχρονη επικοινωνία.
Ρωμαϊκός κόσμος	Γλώσσα και Γραμματεία των Ρωμαίων	<ul style="list-style-type: none"> • Να εντάσσουν τη λατινική γλώσσα στο πλαίσιο των γλωσσικών ομάδων της ινδοευρωπαϊκής γλωσσικής οικογένειας. • Να αναγνωρίζουν τις σύγχρονες ευρωπαϊκές γλώσσες που προήλθαν από τη λατινική. • Να αξιολογούν τη θέση της λατινικής γλώσσας στον κοινωνικό, πολιτικό και πνευματικό κόσμο μεταγενέστερων εποχών (Μεσαίωνα, νεότερος και σύγχρονος κόσμος).
Ρωμαϊκός κόσμος		<ul style="list-style-type: none"> • Να αναφέρουν βασικούς συγγραφείς της ρωμαϊκής γραμματείας και εργοβιογραφικά τους στοιχεία. • Να αναφέρουν βασικά χαρακτηριστικά

		λογοτεχνικών ειδών της ρωμαϊκής γραμματείας.
	Ρωμαϊκή κοινωνία	<ul style="list-style-type: none"> • Να διερευνούν και να παρουσιάζουν τη διάρθρωση της ρωμαϊκής κοινωνίας και ιδιαίτερα της ρωμαϊκής οικογένειας με τη βοήθεια έντυπου και ψηφιακού υλικού/εργαλείων. • Να συσχετίζουν ή να συγκρίνουν τη δομή της ρωμαϊκής κοινωνίας ή/και τη δομή και τους θεσμούς της ρωμαϊκής οικογένειας με τις αντίστοιχες δομές άλλων λαών και κοινωνιών της αρχαίας, μεσαιωνικής και νεότερης/σύγχρονης εποχής. • Να αποτιμούν κριτικά το κοινωνικό σύστημα και τους οικογενειακούς θεσμούς του ρωμαϊκού κόσμου (π.χ. <i>pater familias</i>). • Να γνωρίζουν τον τρόπο παρουσίασης της έννοιας του έρωτα στη ρωμαϊκή λογοτεχνία.
	Θέματα ρωμαϊκού πολιτισμού	<ul style="list-style-type: none"> • Να διερευνούν μέσα από τη ρωμαϊκή γραμματεία τον τρόπο παρουσίασης του «άλλου». • Να αποτιμούν κριτικά τη στάση των Ρωμαίων απέναντι στο «διαφορετικό» και να τη συγκρίνουν με την αντίστοιχη στάση των σύγχρονων κοινωνιών (του δυτικού κυρίως κόσμου).
	Θέματα ρωμαϊκής ιστορίας	<ul style="list-style-type: none"> • Να αφηγούνται και να παρουσιάζουν με τη χρήση ψηφιακών εργαλείων γεγονότα της ιστορίας της αρχαίας Ρώμης (ίδρυση, δημοκρατική περίοδος, εμφύλιοι πόλεμοι, μετάβαση στην αυτοκρατορική περίοδο). • Να ερμηνεύουν ως προς τις πολιτικές του συνδηλώσεις τον ιδρυτικό μύθο της Ρώμης. • Να συσχετίζουν γεγονότα της ρεπουμπλικανικής περιόδου, όπως π.χ. η κατάργηση της βασιλείας και οι εμφύλιοι πόλεμοι, με αντίστοιχα γεγονότα της αρχαίας, μεσαιωνικής και νεότερης/σύγχρονης ιστορίας άλλων λαών. • Να αποτιμούν τη σημασία γεγονότων της ρωμαϊκής ιστορίας της ρεπουμπλικανικής περιόδου, όπως οι Καρχηδονιακοί Πόλεμοι και η νίκη του Οκταβιανού στο Άκτιο, για τη μετέπειτα πορεία τόσο των Ρωμαίων όσο και της Ευρώπης γενικότερα.
Ρωμαϊκός κόσμος	Ελλάδα, Ρώμη, Ευρώπη: Από το παρελθόν στο παρόν	<ul style="list-style-type: none"> • Να αναγνωρίζουν πολιτισμικές επιδράσεις/επιβιώσεις του ρωμαϊκού πολιτισμού σε άλλους πολιτισμούς της αρχαιότητας ή μεταγενέστερων εποχών. • Να αξιολογούν τη θέση της λατινομάθειας και ρωμαιομάθειας στο σύγχρονο εκπαιδευτικό σύστημα. • Να αναγνωρίζουν και να αξιολογούν την πολιτιστική επίδραση του πολιτισμού της Ρώμης στον νεοελληνικό πολιτισμό.
		<ul style="list-style-type: none"> • Να αναγνωρίζουν και να αξιολογούν την πολιτιστική επίδραση του πολιτισμού της Ρώμης στον σύγχρονο ευρωπαϊκό πολιτισμό.

ΛΑΤΙΝΙΚΑ – Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ		
Θεματικά Πεδία	Θεματικές Ενότητες	Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα
		Οι μαθητές/-ήτριες να είναι σε θέση:
Λατινική γλώσσα	Γλωσσική επεξεργασία, κατανόηση και απόδοση στα νέα ελληνικά λατινικού κειμένου	<ul style="list-style-type: none"> • Να μεταφράζουν στη νεοελληνική γλώσσα αποσπάσματα ή περιόδους λατινικού λόγου με τη βοήθεια λεξιλογίου. • Να ελέγχουν την απόδοση μιας λατινικής περιόδου στη νεοελληνική γλώσσα. • Να αναδιατυπώνουν ελεύθερα σε νεοελληνικό λόγο θέματα/ιδέες ενός λατινικού κειμένου.
	Βασικά στοιχεία μορφολογίας	<ul style="list-style-type: none"> • Να αναγνωρίζουν μορφολογικά (ως προς το πρόσωπο και τον χρόνο) ρηματικούς τύπους της οριστικής όλων των χρόνων της παθητικής φωνής. • Να αναγνωρίζουν μορφολογικά (ως προς το πρόσωπο και τον χρόνο) ρηματικούς τύπους της υποτακτικής και προστακτικής όλων των χρόνων της ενεργητικής και παθητικής φωνής. • Να αναγνωρίζουν μορφολογικά (ως προς τον χρόνο) απαρέμφατα της παθητικής φωνής. • Να αναγνωρίζουν μορφολογικά (ως προς την πτώση, τον αριθμό και το γένος) τη μετοχή του παθητικού παρακειμένου. • Να αναγνωρίζουν τις ιδιαιτερότητες των αποθετικών και ημιαποθετικών ρημάτων. • Να αναγνωρίζουν μορφολογικά το γερούνδιο και το γερουνδιακό. • Να αναγνωρίζουν μορφολογικά το σουπίνο. • Να αναγνωρίζουν μορφολογικά τύπους ανώμαλων ρημάτων. • Να αναγνωρίζουν μορφολογικά (ως προς την πτώση, τον αριθμό, το γένος) επίθετα όλων των κλίσεων και στους τρεις βαθμούς. • Να μετασχηματίζουν μορφολογικά ρηματικούς τύπους (ως προς το πρόσωπο/τον χρόνο/την έγκλιση/τη φωνή) αυτόνομα ή μέσα σε κατάλληλο προτασιακό περιβάλλον. • Να συγκρίνουν μεταξύ τους τον τρόπο σχηματισμού των ρημάτων σε διαφορετικούς χρόνους/εγκλίσεις/φωνές. • Να συγκρίνουν τον τρόπο σχηματισμού ρημάτων σε συγκεκριμένου χρόνους/εγκλίσεις/ φωνές της λατινικής με εκείνον σύγχρονων νεολατινικών γλωσσών που πιθανόν γνωρίζουν ή/και της αρχαίας και νέας ελληνικής.
Λατινική γλώσσα	Βασικά στοιχεία σύνταξης	<ul style="list-style-type: none"> • Να αναγνωρίζουν τη σημασία των εγκλίσεων σε κύριες και δευτερεύουσες

Λατινική γλώσσα		<p>προτάσεις.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Να αναγνωρίζουν διαφορετικούς τρόπους εκφοράς της απαγόρευσης. • Να αναγνωρίζουν δευτερεύουσες ονοματικές και επιρρηματικές προτάσεις ως προς τον τρόπο εισαγωγής και εκφοράς τους και ως προς τη συντακτική τους λειτουργία. • Να αναγνωρίζουν διαφορετικούς τρόπους εκφοράς των ευθειών ερωτήσεων. • Να αναγνωρίζουν τα είδη της μετοχής και τη συντακτική τους λειτουργία. • Να αναγνωρίζουν τους τρόπους εκφοράς της σύγκρισης. • Να αναγνωρίζουν διαφορετικούς τρόπους εκφοράς του χρόνου, της αιτίας και του σκοπού. • Να αναγνωρίζουν τη λειτουργία του σουπίνου. • Να αναγνωρίζουν τη λειτουργία του γερονδίου/γερονδιακού και τη γερονδιακή έλξη.
		<ul style="list-style-type: none"> • Να μετασχηματίζουν μετοχές σε ισοδύναμες νοηματικά δευτερεύουσες προτάσεις. • Να μετασχηματίζουν δευτερεύουσες προτάσεις σε μετοχές. • Να μετασχηματίζουν τον τρόπο εισαγωγής ή/και εκφοράς μιας δευτερεύουσας πρότασης. • Να μετασχηματίζουν υποθετικούς λόγους από το ένα είδος στο άλλο και να παρατηρούν την αλλαγή στο νόημα. • Να μετασχηματίζουν περιόδους από τον ευθύ λόγο στον πλάγιο και το αντίστροφο. • Να εκφέρουν με άλλους τρόπους, με ή χωρίς σημασιολογική διαφορά, τις επιρρηματικές έννοιες του χρόνου, της αιτίας και του σκοπού. • Να μετασχηματίζουν την ενεργητική σύνταξη σε παθητική και το αντίστροφο.
		<ul style="list-style-type: none"> • Να συγκρίνουν συντακτικές δομές της λατινικής με αντίστοιχες της αρχαίας ή/και νέας ελληνικής ή άλλων σύγχρονων ευρωπαϊκών γλωσσών.
	<p>Βασικό λεξιλόγιο, ετυμολογία και στερεότυπες λατινικές φράσεις</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Να αναγνωρίζουν λέξεις ενός λατινικού κειμένου που συνδέονται ετυμολογικά με συγκεκριμένες νεοελληνικές λέξεις ή/και συγκεκριμένες, πολύ γνωστές λέξεις σύγχρονων ευρωπαϊκών γλωσσών που διδάσκονται στο σχολείο. • Να εντοπίζουν λέξεις ενός λατινικού κειμένου που συνδέονται ετυμολογικά με λέξεις της αρχαίας ελληνικής ή προέρχονται από αυτήν. • Να εντοπίζουν νεοελληνικές λέξεις που προέρχονται ετυμολογικά από λέξεις ενός λατινικού κειμένου.

		<ul style="list-style-type: none"> • Να χρησιμοποιούν σωστά σε κατάλληλο κειμενικό περιβάλλον λατινικές φράσεις/λέξεις που επιβιώνουν στη σύγχρονη επικοινωνία.
Ρωμαϊκός κόσμος	Θέματα ρωμαϊκού πολιτισμού	<ul style="list-style-type: none"> • Να διερευνούν και να παρουσιάζουν θέματα του πνευματικού βίου των αρχαίων Ρωμαίων (δίκαιο, θρησκεία/λατρεία/μαγεία, μυθολογία και τέχνη, φιλοσοφία/επιστήμες και τεχνολογία) αξιοποιώντας ψηφιακά εργαλεία. • Να εντοπίζουν και να παρουσιάζουν μνημεία του ρωμαϊκού πολιτισμού στον τόπο τους ή γενικότερα στην Ελλάδα. • Να αποτιμούν τη σημασία του ρωμαϊκού δικαίου για την εξέλιξη του δικαϊκού συστήματος στη μεσαιωνική, νεότερη και σύγχρονη Ευρώπη. • Να αποτιμούν την αξία της ρωμαϊκής τέχνης. • Να συσχετίζουν τη φιλοσοφία στην αρχαία Ρώμη με τα βασικά φιλοσοφικά ρεύματα της κλασικής και ελληνιστικής αρχαιότητας. • Να συγκρίνουν πτυχές του πνευματικού βίου των αρχαίων Ρωμαίων με εκείνες των αρχαίων Ελλήνων και να αναγνωρίζουν επιδράσεις του αρχαιοελληνικού πολιτισμού στον ρωμαϊκό. • Να συγκρίνουν τη ρωμαϊκή τέχνη με την αρχαία ελληνική.
Ρωμαϊκός κόσμος	Ρωμαϊκή κοινωνία	<ul style="list-style-type: none"> • Να διερευνούν και να παρουσιάζουν θέματα του καθημερινού βίου των αρχαίων Ρωμαίων αξιοποιώντας ψηφιακά εργαλεία. • Να διερευνούν και να παρουσιάζουν πτυχές της πολιτικής ζωής της αρχαίας Ρώμης με τη βοήθεια έντυπου και ψηφιακού υλικού/εργαλείων (π.χ. μελέτες, κείμενα της λατινικής γραμματείας, ιστότοποι αρχαιογνωστικού περιεχομένου, κινηματογραφικές ταινίες και ταινίες τεκμηρίωσης). • Να σχολιάζουν και να ερμηνεύουν κείμενα της ρωμαϊκής γραμματείας ως προς τις πολιτικές τους συνδηλώσεις ή τις πολιτικές θέσεις που εκφράζουν. • Να συσχετίζουν ή να συγκρίνουν θέματα της πολιτικής ζωής των αρχαίων Ρωμαίων με ανάλογα άλλων λαών της αρχαίας, μεσαιωνικής και νεότερης/ σύγχρονης εποχής. • Να αποτιμούν κριτικά πολιτικά φαινόμενα του ρωμαϊκού κόσμου (π.χ. πολιτική διαστρωμάτωση, πολιτικοί θεσμοί).
	Θέματα ρωμαϊκής ιστορίας	<ul style="list-style-type: none"> • Να αφηγούνται και να παρουσιάζουν με τη χρήση ψηφιακών εργαλείων γεγονότα

		της ιστορίας της αρχαίας Ρώμης (αυτοκρατορική περίοδος).
		<ul style="list-style-type: none"> • Να αναλύουν την «αυτοκρατορική ιδέα» της αρχαίας Ρώμης και τις επιβιώσεις της στον Μεσαίωνα και τη σύγχρονη εποχή. • Να σχολιάζουν την «εθνική ιδεολογία» των αρχαίων Ρωμαίων και να τη συγκρίνουν με παρόμοιες ιδεολογίες της νεότερης και σύγχρονης ιστορίας.
	Ελλάδα, Ρώμη, Ευρώπη: Από το παρελθόν στο παρόν	<ul style="list-style-type: none"> • Να αναγνωρίζουν πολιτισμικές επιδράσεις/επιβιώσεις του ρωμαϊκού πολιτισμού σε άλλους πολιτισμούς της αρχαιότητας ή μεταγενέστερων εποχών. • Να αξιολογούν τη θέση της λατινομάθειας και ρωμαιομάθειας στο σύγχρονο εκπαιδευτικό σύστημα.
		<ul style="list-style-type: none"> • Να σχολιάζουν τον τρόπο με τον οποίο έβλεπαν οι αρχαίοι Ρωμαίοι τους Έλληνες. • Να παρουσιάζουν και να ερμηνεύουν τη στάση των Ρωμαίων απέναντι στους χριστιανούς.
	Γλώσσα και γραμματεία των Ρωμαίων	<ul style="list-style-type: none"> • Να προσδιορίζουν τη θέση της λατινικής γλώσσας μέσα στο πλαίσιο της ινδοευρωπαϊκής γλωσσικής οικογένειας. • Να γνωρίζουν τις σύγχρονες ευρωπαϊκές γλώσσες που αποτελούν εξέλιξη της λατινικής. • Να αξιολογούν τη θέση της λατινικής γλώσσας στον κοινωνικό, πολιτικό και πνευματικό κόσμο μεταγενέστερων εποχών (Μεσαίωνα, νεότερος και σύγχρονος κόσμος). • Να αναγνωρίζουν βασικούς εκπροσώπους της λατινικής λογοτεχνίας και να γνωρίζουν βασικά εργοβιογραφικά στοιχεία για αυτούς. • Να γνωρίζουν βασικά είδη της ρωμαϊκής γραμματείας και τα χαρακτηριστικά τους.

Το παρόν Πρόγραμμα Σπουδών θα εφαρμοσθεί σε όλα τα Γενικά Λύκεια της χώρας σε χρόνο που θα ορισθεί με νέα υπουργική απόφαση.

Η απόφαση αυτή να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Αθήνα, 25 Ιανουαρίου 2023

Η Υφυπουργός

ΖΩΗ ΜΑΚΡΗ